

SATVERSMES TIESAS LOMA LEGISPRUDENCES ATTĪSTĪBĀ

ROLE OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF THE REPUBLIC OF LATVIA IN THE DEVELOPMENT OF LEGISPRUDENCE

Andrejs Stupins, Mg. iur.

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorants

Summary

Concurrently with the increase in case throughput in the last four years, a transformation can be observed in the methodology of the Constitutional Court of the Republic of Latvia (*Satversmes tiesa*), specifically pertaining to assessing the quality of lawmaking, which leads to further understanding of the principle of good legislation. Without a doubt, such changes, including the processualization of encroachment on fundamental rights, have impacted the interaction and joint functioning of two constitutional bodies – parliament (*Saeima*) and *Satversmes tiesa* – as well as the content of the principle of inter-institutional loyalty. This article emphasizes the impact of such reasonably dynamic (and, arguably, evolutionary or even revolutionary) changes on the process of new lawmaking. Additionally, within the context of the power of *Satversmes tiesa*, its role in the development of jurisprudence is examined.

Atslēgvārdi: normatīvo aktu jaunrade, jurisprudences, labas likumdošanas princips, pienācīgā kārtībā pieņemta tiesību norma, starpinstitucionālā lojalitāte.

Keywords: lawmaking, jurisprudence, principle of good legislation, duly adopted legal norm, inter-institutional loyalty.

Satversmes tiesā 2020. gadā izskatīto lietu¹ skaits ir sasniedzis globālās finanšu krīzes laika statistiskos rādītājus. Tiesa pagājušajā gadā izskatījusi pusotru reizi vairāk lietu nekā 2019. gadā.² Tomēr šā raksta mērķis ir nevis noskaidrot minētā pieauguma iemeslus (viens no tiem gan viennozīmīgi ir arī tiesas

¹ Tas nozīmē, ka izskatāmajā lietā pieņemts spriedums vai lēmums par tiesvedības izbeigšanu. Tas, autora ieskatā, tiesas pienesumu tiesiskās sistēmas attīstībā raksturo visobjektīvāk iepretim, piemēram, ierosināto lietu un saņemto pieteikumu skaitam. Tam par iemeslu ir apstākļi, ka ierosinātās lietas to sagatavošanas gaitā un līdz to izskatīšanai var tikt apvienotas. Tāpat tiesvedība šajās lietās var tikt izbeigta arī ar rīcības sēdes lēmumu. Savukārt saņemto pieteikumu skaits liecina par attiecīgajā laika posmā aktuālajiem tiesību jautājumiem tieši pēc pieteikumu iesniedzēju, nevis pašas Satversmes tiesas domām.

² Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2020. Rīga: Satversmes tiesa, 2021, 15. un 16. lpp.

personāla skaitliskā sastāva palielināšanās³ un ar to saistītās kapacitātes iespējas), bet gan to, kā šāda pieauguma apstākļos pēdējo gadu gaitā ir attīstījusies Satversmes tiesas ietekme uz tādu zinātni kā leģisprudence.

Lakoniski atklājot jēdziena “leģisprudence” saturu, visupirms jāuzsver – nevienam nevajadzētu būt šaubām, ka normatīvo aktu jaunrades procesā pastāv kādas konkrētas prasības un metodes attiecībā uz procedūru un juridisko tehniku.⁴ Tiesiskā valstī tiesību jaunrades procesu veido vairāki secīgi posmi, kas noslēdzas ar tiesību normu pieņemšanu un publicēšanu. Tikai ievērojot sevišķu procesuālo kārtību un izejot visus posmus, projekts var kļūt par normatīvo aktu.⁵ Tomēr šo varētu dēvēt vienīgi par normatīvo aktu kvalitātes nodrošināšanas prasību pamata līmeni.

Turpretim leģisprudence likumdošanas procesu aplūko jau no zinātniskā skatpunkta – tā ir labas likumdošanas teorija jeb likumdošanas jurisprudence. Tā pēta likumu kvalitātes un kvantitātes attiecību problemātiku un piedāvā risinājumus, kā uzlabot tiesību normu seku prognozēšanu.⁶ Leģisprudence padara tiesību normu jaunrades procesus par tiesību teorijas izpētes jautājumu, kurā tiek formulēti tiesiskajā sistēmā pastāvošie likumdevēja ierobežojumi tiesību normu jaunradē un piedāvāti procedūru uzlabojumi, lai tiktu pieņemtas kvalitatīvākas tiesību normas.⁷ Tas būtībā nozīmē likumdošanas procesa pakļaušanu zināmiem noteikumiem, universāliem un paredzamiem kritērijiem, lai nodrošinātu “labu” likumu pieņemšanu. Nenoliedzami, ka nekvalitatīva normatīvo aktu jaunrade nesekmē uzticēšanos valsts varai un tiesību sistēmai, kā arī apdraud tiesisko drošību un ierobežo personu tiesības zināt savas tiesības.⁸ Tāpēc leģisprudence balstītu metožu ieviešana normatīvo aktu jaunrades procesā ir nepieciešama demokrātiskas tiesiskas valsts principu nostiprināšanai. Ievērojot minēto, likumdošanas process ir pētāms ne tikai no formālās procedūras vai likumdošanas orgāna vairākuma politiskās izšķiršanās viedokļa, bet arī no tiesību teorētiskā un juridiskās metodoloģijas skatpunkta.

Šajā sakarā ļoti būtiska nozīme ir vārdu savienojumam “laba likumdošana”. Un Satversmes tiesas judikatūrā tikai salīdzinoši nesen ir atzīts: no demokrātiski tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātais labas likumdošanas princips paredz, ka būtiski pārkāpumi tiesību normu pieņemšanas gaitā, it īpaši to kopsakarā, var novest pie tā, ka šīs normas nemaz netiek uzskatītas par pienācīgā kārtībā

³ Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2020. Rīga: Satversmes tiesa, 2021, 13. lpp.

⁴ Sk., piemēram: Saeimas kārtības rullis: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis, 18.08.1994., Nr. 96; Normatīvo aktu projektu sagatavošanas noteikumi: Ministru kabineta 03.02.2009. noteikumi Nr. 108. Latvijas Vēstnesis, 17.02.2009, Nr. 26; Nolikums par likumprojektu sagatavošanu, noformēšanu un virzību Saeimā: apstiprināts ar Saeimas Prezidija 17.06.2013. lēmumu.

⁵ Sal. sk.: Caičs A., Levits E. Ievads Latvijas Republikas Satversmes V nodaļas komentāriem. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. V nodaļa. Likumdošana. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 10. un 11. lpp.

⁶ Sk. plašāk: Stupins A. Leģisprudence kā zāles pret normofiliju. Jurista Vārds, 17.11.2020., Nr. 46 (1156), 15.–19. lpp.; Wintgens L. J. (ed.). *Legisprudence: a New Theoretical Approach to Legislation*. Oxford – Portland: Hart Publishing, 2002.

⁷ Pleps J. Pienācīgā kārtībā pieņemts likums. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. V nodaļa. Likumdošana. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 323. un 324. lpp.

⁸ Sk. plašāk: Stupins A. Nepieciešamība pēc leģisprudence balstītas tiesību normu jaunrades procesa transformācijas demokrātiskā tiesiskā valstī. Grām.: Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes 7. starptautiskā zinātniskā konference “Tiesību zinātnes uzdevumi, nozīme un nākotne tiesību sistēmās I”. Konferenču rakstu krājums. Rīga: Latvijas Universitāte, 2019, 535.–547. lpp.

pieņemtām un līdz ar to neatbilst Satversmei.⁹ Tā šis rindkopas ievadā minētais formulējums Latvijas tiesiskajā telpā pēdējo četru gadu griezumā no samērā abstrakta, daudziem nesaprotama un brīžiem arī nevietā izmantojama termina ir ļoti dinamiski kļuvis par saturiski visnotaļ prognozējamu un konkretizētu jēdzienu. Tas izpaužas tādējādi, ka arī pats labas likumdošanas princips pašlaik daudz paredzamāk ir formulējams tiesību normas struktūrā.

Ja raugāties caur Satversmes tiesas judikatūras prizmu, vēl pirms vairākiem gadiem likumdevējs bija salīdzinoši brīvāks savā rīcībā, īstenojot normatīvo aktu jaunrades procesu. Zināmi procedurālie risinājumi praksē var būt atkarīgi arī, piemēram, no Saeimas komisijas, kas atbildīga par likumprojektu, un, protams, pastāv sava veida radošums konkrēto metožu izvēlē, nesēnā pagātnē pamatā balstoties uz dažādām normatīvo aktu jaunrades tehnikas rokasgrāmatām, vadlinijām, rekomendācijām, arī Valsts prezidenta rīkojumiem un vēstulēm, kurās pamatoti konkrēti lēmumi nodot likumus Saeimas otrreizējai caurlūkošanai.¹⁰ Vēl tikai salīdzinoši nesēn prasības pēc tā, lai likums Satversmes tiesas procesā tiktu uzskatīts par pieņemtu pienācīgā kārtībā (proti, tiktu atzīts, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu), aprobežojās ar formālu testu par to, vai norma tika pieņemta, ievērojot procedūru, izsludināta un publiski pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām, ir pietiekami skaidri formulēta.¹¹ Protams, arī tagad gadījumā, kad par labas likumdošanas principa ievērošanu izskatāmajā lietā strīds nepastāv, procesuālās efektivitātes labad konkrētais satversmības testa elements netiek plašāk izvērtēts.

Turpretim šobrīd, modernu konstitucionālas kontroles mehānismu laikmetā, labas likumdošanas princips paredz, ka likumdevējam ir arī pienākums laikus un pienācīgi likumdošanas procesā iesaistīt sabiedrību un konsultēties ar ieinteresētajām personām.¹² Ja tiesību normas pieņemšanas procesā ir norādīti argumenti par tās iespējamo neatbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām vai Satversmes tiesas judikatūrai, tad likumdevējam šie argumenti ir jāizvērtē.¹³ Lai procedūras pārkāpuma dēļ kādu aktu atzītu par spēkā neesošu, jābūt pamatotām šaubām, ka procedūras ievērošanas gadījumā (piemēram, ja likumdevējs būtu izvērtējis saistībā ar tiesību normās ietveramo pamattiesību ierobežojumu izteiktos valsts institūciju, Saeimas Juridiskā biroja un citu personu iebildumus)

⁹ Sk. Satversmes tiesas 06.03.2019. sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18. punktu. Latvijas Vēstnesis, 08.03.2019., Nr. 48.

¹⁰ Sk., piemēram: Metodiskie norādījumi likumu izstrādāšanā uz noformēšanā. 2. izd. Rīga: Saeimas Juridiskais birojs, 1997, 9. lpp.; Valsts prezidenta 12.12.2012. rīkojums Nr. 7 "Par priekšlikumu izstrādi likumu grozījumu skaita un apjoma samazināšanai". Latvijas Vēstnesis, 13.12.2012., Nr. 196 (4799); Valsts prezidenta 18.08.2017. vēstule Saeimas Juridiskajai komisijai. Pieejams: <https://www.president.lv/storage/items/PDF/2017/Saeimai%20par%20Rulli18082017.pdf> [aplūkots 08.01.2019.]; Tieslietu ministrijas informatīvais ziņojums "Priekšlikumi ārējo normatīvo aktu grozījumu skaita un apjoma samazināšanai". Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40306253> [aplūkots 10.02.2020.]; Normatīvo aktu projektu izstrādes rokasgrāmata. Rīga: Valsts kanceleja sadarbībā ar Tieslietu ministriju, Labklājības ministriju un Ārlietu ministriju, 2016.

¹¹ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 11.10.2018. sprieduma lietā Nr. 2017-30-01 13. punktu. Latvijas Vēstnesis, 15.10.2018., Nr. 203.

¹² Sk. Satversmes tiesas 06.03.2019. sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18.1. punktu. Latvijas Vēstnesis, 08.03.2019., Nr. 48; sal. ar Voermans W. J. Legislation and Regulation. In: Karpen U., Xanthaki H. (eds.). Legislation in Europe: A Comprehensive Guide for Scholars and Practitioners. Oxford: Hart, 2017, p. 24.

¹³ Sk. Satversmes tiesas 12.04.2018. sprieduma lietā Nr. 2017-17-01 22.3. punktu. Latvijas Vēstnesis, 13.04.2018., Nr. 74.

būtu pieņemts atšķirīgs lēmums.¹⁴ Tāpēc nav sarežģīti secināt, ka tādā veidā Satversmes tiesa daudzas vēl nesen šķietami fakultatīvas, no tautas priekšstāvju izšķiršanās atkarīgas un pamatā “labajā praksē” balstītas prasības ir izgaismojusi kā obligātas, tādā veidā “pagarinot likumdevēja darāmo mājasdarbu sarakstu”.

Ir iespējams arī secīgi konstatēt laika sprīdi, kurā daudziem samērā negaidīti dinamiskos tempos notika labas likumdošanas principa izpratnes attīstība Satversmes tiesas judikatūrā.

Sākotnēji 2016. un 2017. gadā Satversmes tiesa vienīgi ieskicēja kvalitatīva likumdošanas procesa nozīmi, bet uz labas likumdošanas principa iespējamajiem pārkāpumiem tika vērsta uzmanība tiesnešu atsevišķajās domās¹⁵, turpretim 2018. gadā spriedums lietā Nr. 2017-17-01 pilnveidoja līdzšinējo Satversmes tiesas judikatūru attiecībā uz likumdevēja rīcības brīvību jauna tiesiskā regulējuma pieņemšanā. Tiesa norādīja, ka gadījumos, kad aplūkojamās tiesiskās attiecības regulējošu tiesību normu satversmība jau tikusi vērtēta, likumdevējam, pieņemot jaunu regulējumu, ir ar īpašu rūpību jāņem vērā iepriekšējos Satversmes tiesas nolēmumos paustās atziņas. Ja likumdevējs šādu procesu nenodrošina, tad no apstrīdētajām normām izrietošais pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar likumu un šādas normas neatbilst Satversmei.¹⁶

Satversmes tiesa pirmoreiz piemēroja labas likumdošanas principu 2019. gada 6. marta spriedumā lietā Nr. 20181101, kurā konstatēja vairākus būtiskus tā pārkāpumus. Pirmkārt, apstrīdētās normas nevarēja tikt iekļautas likumprojektā, kas ietverts valsts budžeta likuma projektu pavadošo likumprojektu paketē. Otrkārt, Saeima nebija izvērtējusi iebildumus, ko Valsts prezidents par apstrīdētajām normām līdzīgām normām bija paudis, kad tās bija ietvertas citā likumā. Treškārt, Saeima, pieņemot apstrīdētās normas, nebija pienācīgi izvērtējusi, vai tās atbilst Eiropas Savienības tiesībām.¹⁷ Kaut gan šajā lietā aplūkoti labas likumdošanas principa elementi Satversmes tiesas judikatūrā ir vērtēti arī iepriekš, tiesa pirmo reizi bija īpaši uzsvērusi pamattiesību ierobežojuma “procesualizāciju”, proti, likumdošanas procesa kvalitātes izvērtējumu.¹⁸ Tādējādi par revolucionāru laiku Satversmes tiesas judikatūrā tieši labas likumdošanas principa atvasināšanas un satura konkretizācijas ziņā varētu uzskatīt 2019. gadu.

Savukārt pagājušajā 2020. gadā Satversmes tiesa arvien biežāk un paredzamāk satversmības testa ietvaros vērtējusi apstrīdēto normu atbilstību labas likumdošanas principam.¹⁹ Arī iesniegtajos pieteikumos šis testa elements ir ļoti strauji ieguvis patstāvīga kritērija statusu, jo no minētā principa izrietošās prasības ir jāievēro, nosakot jebkuru pamattiesību ierobežojumu.

Pašlaik vairs nevajadzētu uzskatīt par pārsteigumu to, ka, pārbaudot apstrīdētās normas atbilstību labas likumdošanas principam, Satversmes tiesa izvērtē, piemēram, vai likumdevējs ir saskaņojis likumprojektā paredzētās tiesību normas

¹⁴ Sk. Satversmes tiesas 06.03.2019. sprieduma lietā Nr. 20181101 18.5. punktu. Latvijas Vēstnesis, 08.03.2019., Nr. 48.

¹⁵ Sk., piemēram, Satversmes tiesas tiesneses Daigas Rezevskas atsevišķo domu lietā Nr. 2016-14-01 6. punktu. Latvijas Vēstnesis, 18.12.2017., Nr. 251.

¹⁶ Sk. Satversmes tiesas 12.04.2018. sprieduma lietā Nr. 2017-17-01 22.3. punktu. Latvijas Vēstnesis, 13.04.2018., Nr. 74.

¹⁷ Sk. Satversmes tiesas 06.03.2019. sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18. punktu. Latvijas Vēstnesis, 08.03.2019., Nr. 48.

¹⁸ Sk.: Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2019. Rīga: Satversmes tiesa, 2020, 36. un 37. lpp.

¹⁹ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 11.06.2020. spriedumu lietā Nr. 2019-12-01. Latvijas Vēstnesis, 13.06.2020., Nr. 114.

ar tiesību sistēmu atbilstoši racionāla likumdevēja principam. Tiesību normu jaunradē likumdevējam jābalstās arī plānotā tiesiskā regulējuma sociālās ietekmes izvērtējuma pētījumā un jāapsver šā tiesiskā regulējuma ieviešanai un izpildei nepieciešamie pasākumi, kā arī nozaru speciālistu izteiktās riska prognozes. Šādi labas likumdošanas principa konkretizācijas elementi citstarp dod iespēju saprast, kāpēc likumdevējs noteicis konkrētu cilvēka pamattiesību ierobežojumu un kādu apsvērumu dēļ šāds ierobežojums demokrātiskā tiesiskā valstī ir pieļaujams.²⁰ Ievērojot minēto, autors secina, ka Satversmes tiesa, konkretizējot labas likumdošanas principu, nosprauž arī lēģisprudencē balstītus obligātus kritērijus un metodoloģiju normatīvo aktu jaunrades procesam parlamentā.

Tā rezultātā tagad, piemēram, no Saeimas komisiju sēžu audioierakstiem²¹ ir skaidri secināms, ka arvien biežāk notiek atsaukšanās uz labas likumdošanas principu, satversmības izvērtējuma metodoloģiskajiem kritērijiem un prasību izvērtēt, kādi priekšlikumi var tikt atbalstīti, ja tie iesniegti pirms likumprojekta izskatīšanas trešajā lasījumā. Tāpat komisiju darbā plaši tiek iesaistīti attiecīgo nozaru pārstāvji.

Būtiski uzsvērt, ka labas likumdošanas princips negarantē konkrētu vienai personai vai personu grupai vēlamu rezultātu, tomēr tā ievērošana ikvienam dod pārliecību par to, ka attiecīgais jautājums ir demokrātiski apspriests, proti, labākais iespējamais līdzsvars starp dažādām konfliktējošām tiesībām un interesēm ir ticis meklēts. Tieši šāda likumdošanas procesa īstenošana arī novestu pie tā, ka tiktu noraidīts un atspēkots tiesiskai valstij pašos pamatos neatbilstošais, bet Latvijā vēl arvien bieži paustais viedoklis, ka likumdošana tiekot pielāgota konkrētam gadījumam un atsevišķu grupu interesēm.²²

Nevar nepieminēt, ka pašlaik ir vērojams zināms un neizbēgams saspīlējums likumdevēja un konstitucionālās tiesas starpā.²³ Tas pamatā attiecas uz jautājumu par Satversmes tiesas kompetences ietvaru un to, kuros jautājumos izšķiršanās par lietderīgāko risinājumu ir vienīgi demokrātiski leģitimētā parlamenta kompetencē.²⁴ Arī šis, protams, liecina par zināmu Satversmes tiesas "balsi" likumdošanas procesa norises īstenošanā un par paša likumdevēja redzējumu attiecībā uz abu minēto konstitucionālo orgānu – Saeimas un Satversmes tiesas – kompetenču sazobi. Norādītā tiesas ietekme jeb loma izpaužas tostarp arī konstitucionālās tiesas nolēmumu izpildes kontroles sakarā. Diskusijās šajā jautājumā pēdējos mēnešos²⁵

²⁰ Sk.: Satversmes tiesas priekšsēdētājas Inetas Ziemeles runa Satversmes tiesas darba gada atklāšanas svinīgajā sēdē 10.01.2020.: Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2020. Rīga: Satversmes tiesa, 2021, 108. lpp.

²¹ Sk., piemēram, likumprojekta "Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā" (Nr. 600/Lp13) izskatīšanas Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijā audioierakstus.

²² Sk.: Satversmes tiesas priekšsēdētājas Inetas Ziemeles runa Satversmes tiesas darba gada atklāšanas svinīgajā sēdē 10.01.2020.: Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2020. Rīga: Satversmes tiesa, 2021, 108. lpp.

²³ Sk.: Spriedze starp Satversmes tiesu un likumdevēju ir neizbēgama. Jurista Vārds, 16.02.2021., Nr. 7 (1169), 8.–13. lpp.

²⁴ Apjomīga publiska polemika minēto jautājumu sakarā ir saistīta ar, piemēram, šādiem nolēmumiem: Satversmes tiesas 29.10.2020. spriedums lietā Nr. 2019-29-01. Latvijas Vēstnesis, 03.11.2020., Nr. 213; Satversmes tiesas 12.11.2020. spriedums lietā Nr. 2019-33-01. Latvijas Vēstnesis, 16.11.2020., Nr. 222; Satversmes tiesas 11.12.2020. spriedums lietā Nr. 2019-26-0106. Latvijas Vēstnesis, 15.12.2020., Nr. 242.

²⁵ Sk.: Domnīca "Kā stiprināt tiesiskumu, lai cilvēks justos droši?". Jurista Vārds, 14.11.2020. Pieejams: <https://juristavards.lv/zinas/277889-donnica-ka-stiprinat-tiesiskumu-lai-cilveks-justos-drosi/> [aplūkots 04.02.2021.]; Satversmes tiesas organizētā Konstitucionālo ideju domnīca "Kā stiprināt tiesiskumu, lai cilvēks justos droši? Satversmes tiesas nolēmumu izpildes efektivitātes celšana". Pieejama: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/press-release/donnica-ka-stiprinat-tiesiskumu-lai-cilveks-justos-drosi/> [aplūkots 04.02.2021.].

izgaismojās atšķirības izpratnē par to, vai izpilde ir konsekventa Satversmes tiesas sprieduma rezolutīvās daļas ievērošana vai arī nolēmumā arīdzan, tā teikt, starp rindām paustā “plāna” īstenošana.

Iepriekš minētā tā dēvētā likumdošanas higiēnas pakāpeniska evolūcija iet roku rokā ar Satversmes tiesas arvien pilnīgāk konkretizējamo labas likumdošanas principa saturu un veido vēl vairāk leģisprudencē balstītu normatīvo aktu jaunradi parlamentā. Pēc autora domām, citstarp tādējādi Latvijas tiesiskajā telpā tiek iedzīvināts starpinstitucionālās lojalitātes princips.

Kopsavilkums

1. Leģisprudencē balstītu metožu ieviešana normatīvo aktu jaunrades procesā ir nepieciešama demokrātiskas tiesiskas valsts principu nostiprināšanai.
2. Labas likumdošanas princips, attīstoties Satversmes tiesas judikatūrai, Latvijas tiesiskajā telpā pēdējo četrus gadus griezumā no samērā abstrakta jēdziena ir ļoti dinamiski atvasināts un konkretizēts kā vispāršaistoša un prognozējama tiesību norma.
3. Satversmes tiesa, konkretizējot labas likumdošanas principu, nosprauž arī leģisprudencē balstītus obligātus kritērijus un metodoloģiju normatīvo aktu jaunrades procesam parlamentā.
4. Likumdošanas procesa pakāpeniska evolūcija un leģisprudences attīstība notiek sazobē ar Satversmes tiesas arvien turpinātu labas likumdošanas principa satura konkretizāciju starpinstitucionālās lojalitātes principa ietvaros.